

Laidiens: 22.06.2001., Nr. 97

Ministru kabineta noteikumi Nr.259

Rīgā 2001.gada 19.jūnijā (prot. Nr.28, 8.§)

Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi

Izdoti saskaņā ar Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likuma 11.panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. kārtību, kādā novērtējams tādu rūpniecisko avāriju risks, kuras saistītas ar bīstamajām ķīmiskajām vielām un bīstamajiem ķīmiskajiem produktiem (turpmāk - bīstamās vielas), kas atrodas vai var atrasties vienā vai vairākos objektos un to infrastruktūrā uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības), iestādes vai citas organizācijas teritorijā (turpmāk - uzņēmums);

1.2. rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumus;

1.3. bīstamās vielas (atkarībā no to daudzuma un bīstamības pakāpes), uz kurām šie noteikumi attiecas.

2. Noteikumi attiecas uz uzņēmumiem, kuros šo noteikumu 1.pielikumā minētās bīstamās vielas vai bīstamās vielas, kas pieder pie šo noteikumu 1.pielikumā minētās bīstamo vielu grupas vai bīstamības klases, atrodas vai var atrasties, vai var rasties nekontrolējamu ķīmisko procesu rezultātā daudzumos, kas ir vienādi ar šo noteikumu 1.pielikumā norādītajiem mazākajiem kvalificējošajiem daudzumiem vai lielāki par tiem. Noteikumi neattiecas uz:

2.1. Aizsardzības ministrijas valdījumā esošiem militāriem uzņēmumiem vai objektiem;

2.2. darbībām ar jonizējošo starojumu avotiem;

2.3. bīstamo kravu pārvadājumiem ārpus objekta teritorijas;

2.4. bīstamo vielu transportu pa cauruļvadiem;

2.5. derīgo izrakteņu izpēti un ieguvi raktuvēs, karjeros vai urbumos;

2.6. atkritumu apglabāšanas poligoniem un izgāztuvēm.

3. Bīstamās vielas uzņēmumā atrodas vai var atrasties izejvielu, produktu, palīgmateriālu, blakusproduktu, starpproduktu vai atkritumu veidā, vai var rasties nekontrolējamu ķīmisko procesu rezultātā.

4. Objekts ir tehnoloģiska vienība uzņēmumā, kurā ražo, lieto, apsaimnieko vai uzglabā bīstamās vielas. Objektā ietilpst visas iekārtas, ēkas un būves, cauruļvadi, mašīnas un mehānismi, instrumenti, uzņēmumam piederošie

dzelzceļa atzarojumi, doki, izkraušanas pietātnes šī objekta apkalpošanai, moli, noliktavas vai līdzīgas būves (to skaitā peldošas), kas nepieciešamas objekta darbībai.

5. Rūpniecisko avāriju izraisa vai var izraisīt nekontrolēts ķīmiskais vai tehnoloģiskais process, nekontrolētas darbības vai citi nevēlami notikumi. Nevēlams notikums ir negatīvas pārmaiņas objekta ekspluatācijas gaitā, piemēram, tehnoloģiska vai mehāniska rakstura bojājumi, neapzināta vai apzināta nepareiza ekspluatācija, kā arī citas novirzes no tehnoloģiskā procesa režīma vai ārējie faktori.

6. Rūpnieciskajai avārijai ir raksturīga apjomīga bīstamās vielas noplūde, ugunsgrēks vai sprādziens uzņēmumā, kas nekavējoties vai pēc kāda laika rada nopietnus draudus videi, cilvēka dzīvībai, veselībai vai īpašumam uzņēmuma teritorijā vai ārpus tās.

7. Bīstamība ir ķīmiskajai vielai vai ķīmiskajam produktam piemītoša īpašība vai fizikālais stāvoklis, kas rada vai var radīt kaitējumu videi, cilvēka dzīvībai vai veselībai.

8. Atbildīgā persona izstrādā un veic šajos noteikumos paredzētos rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumus, lai nodrošinātu objektā strādājošo, apkārtējo iedzīvotāju un sabiedrības drošību un aizsargātu tos no rūpnieciskās avārijas kaitīgās iedarbības, kā arī saglabātu kvalitatīvu vidi, bet, ja notikusi avārija, - atjaunotu vides kvalitāti.

9. Atbildīgā persona ir viena vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas, kuras norīko uzņēmuma īpašnieks un kuras pārvalda uzņēmumu vai objektu, ja tām ir tiesības pieņemt lēmumus par uzņēmuma vai objekta ekspluatācijas sākšanu, ekspluatāciju (tai skaitā tehnisko apkopi, remontu, rekonstrukciju vai citām pārmaiņām ekspluatācijas gaitā) vai ekspluatācijas apturēšanu.

10. Novērtējot rūpniecisko avāriju risku (nevēlamu seku iestāšanās varbūtību noteiktā laikposmā vai konkrētos apstākļos), kā arī plānojot un izpildot riska samazināšanas pasākumus, atbildīgā persona:

10.1. nosaka iespējamās apdraudējuma - riska avotus un iespējamās nevēlamās notikumus - objektā vai ārpus tā, kuri var izraisīt rūpniecisko avāriju vai tiešus rūpnieciskās avārijas draudus;

10.2. izvērtē rūpnieciskās avārijas iespējamās sekas;

10.3. nosaka, kāda nevēlamu notikumu attīstība var radīt vissmagākās sekas videi, cilvēka dzīvībai, veselībai vai īpašumam;

10.4. novērtē tādas rūpnieciskās avārijas varbūtību, kura radītu vissmagākās sekas videi, cilvēka dzīvībai, veselībai vai īpašumam;

10.5. izvērtē paredzēto vai veikto rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumu lietderību un efektivitāti;

10.6. novērtē risku, ja uz objektu attiecas šo noteikumu prasības par drošības pārskata izstrādāšanu;

10.7. izveido drošības sistēmu, kas nodrošina sistemātisku un regulāru rūpniecisko avāriju riska novērtēšanu un riska samazināšanas pasākumu plānošanu, izvērtēšanu, izpildi un kontroli objektā vai visos uzņēmuma objektos, kas atrodas vienā teritorijā;

10.8. iesaista drošības sistēmu kopējā objekta darba organizācijas un vadības sistēmā.

II. Vispārīgās prasības dokumentācijas sagatavošanai, iesniegšanai un izskatīšanai

11. Ja bīstamās vielas maksimālais daudzums objektā vai visos uzņēmuma objektos, kas atrodas vienā teritorijā, ir sasniedzis vai var sasniegt šo noteikumu 1.pielikumā norādītos mazākos kvalificējošos daudzumus vai bīstamo

vielu daudzuma kritērijs (Q kopējais), aprēķinot saskaņā ar šo noteikumu 1.pielikuma 21.punktā minēto formulu, ir 1, atbildīgā persona ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas iesniedz attiecīgajā reģionālajā vides pārvaldē pieteikumu par bīstamajām vielām objektā (turpmāk - pieteikums), kā arī nosūta pieteikuma kopijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam (turpmāk - glābšanas dienests) un pašvaldībām, kuru teritorijā atrodas objekts vai kuru teritorijas var skart rūpnieciskā avārija.

12. Pieteikumu (saskaņā ar šo noteikumu 2.pielikumu) iesniedz par visiem uzņēmuma objektiem, ja tie atrodas vienā teritorijā. Ja uzņēmuma objekti atrodas dažādās vietās, par katru objektu iesniedz atsevišķu pieteikumu.

13. Ja pieteikumā norādītā informācija ir nepilnīga vai neatbilst šo noteikumu prasībām, reģionālā vides pārvalde ne vēlāk kā divu nedēļu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas pieprasa atbildīgajai personai papildinformāciju vai norāda kļūdas pieteikumā.

14. Reģionālā vides pārvalde ne vēlāk kā divu nedēļu laikā no pieteikuma vai šo noteikumu 13.punktā minētās papildinformācijas saņemšanas dienas paziņo atbildīgajai personai par to, vai atbildīgā persona ir pareizi noteikusi bīstamo vielu klātbūtni objektā, un iesniedz pieteikumā norādīto informāciju vai papildinformāciju Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā. Ja papildinformācija neatbilst šo noteikumu prasībām, reģionālā vides pārvalde atbilstoši šo noteikumu 13.punktam pieprasa citu papildinformāciju.

15. Atbildīgā persona izstrādā rūpniecisko avāriju novēršanas programmu un rakstiski un elektroniskā veidā iesniedz to Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā, ja ir spēkā viens no šādiem nosacījumiem:

15.1. bīstamo vielu maksimālie daudzumi objektā vai visos uzņēmuma objektos, kas atrodas vienā teritorijā, ir vienādi ar šo noteikumu 1.pielikumā norādītajiem mazākajiem kvalificējošajiem daudzumiem vai lielāki par tiem, bet mazāki par šo noteikumu 1.pielikumā norādītajiem lielākajiem kvalificējošajiem daudzumiem;

15.2. bīstamo vielu daudzuma kritērijs, kas aprēķināts, ņemot vērā šo noteikumu 1.pielikumā norādītos mazākos kvalificējošos daudzumus, ir 1.

16. Atbildīgā persona izstrādā un rakstiski un elektroniskā veidā iesniedz Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā drošības pārskatu, bet glābšanas dienestā - objekta avārijgatavības un civilās aizsardzības pasākumu un glābšanas darbu plānu (turpmāk - objekta avārijgatavības plāns), kurā norādīts, kā rīkoties nevēlama notikuma vai rūpnieciskās avārijas gadījumā vai ārkārtējā situācijā, pirms tam atbilstoši šo noteikumu XI nodaļai informējot par to sabiedrību, ja ir spēkā viens no šādiem nosacījumiem:

16.1. bīstamo vielu maksimālie daudzumi objektā vai visos uzņēmuma objektos, kas atrodas vienā teritorijā, ir vienādi ar šo noteikumu 1.pielikumā norādītajiem lielākajiem kvalificējošajiem daudzumiem vai lielāki par tiem;

16.2. bīstamo vielu daudzuma kritērijs, kas aprēķināts, ņemot vērā šo noteikumu 1.pielikumā norādītos lielākos kvalificējošos daudzumus, ir 1.

17. Ja visi uzņēmuma objekti atrodas vienā teritorijā, atbildīgā persona par tiem iesniedz kopēju rūpniecisko avāriju novēršanas programmu vai drošības pārskatu un kopēju objekta avārijgatavības plānu.

18. Atbildīgā persona paziņo reģionālajai vides pārvaldei un attiecīgajai pašvaldībai:

18.1. par objekta darbības sākšanu (ja ir izstrādāti un apstiprināti visi saskaņā ar šiem noteikumiem nepieciešamie dokumenti) - nedēļu pirms objekta darbības sākšanas;

18.2. par objekta darbības apturēšanu uz laiku, kas pārsniedz trīs mēnešus, vai objekta slēgšanu - ne vēlāk kā nedēļu pirms objekta darbības apturēšanas vai slēgšanas.

III. Rūpniecisko avāriju novēršanas programmā iekļaujamā informācija

19. Atbildīgā persona rūpniecisko avāriju novēršanas programmā apraksta un izvērtē uzņēmuma darba organizācijas un vadības sistēmu, tehnoloģiskos procesus, tehniskos paņēmienus un uzņēmuma vai objekta drošības sistēmu, norādot resursus un pasākumus rūpniecisko avāriju riska novēršanai vai samazināšanai, bīstamības kontrolei, šādu avāriju seku likvidēšanai, ietekmes uz vidi vai cilvēka veselību samazināšanai un vides atjaunošanai pēc rūpnieciskās avārijas, kā arī uzlabojumu veikšanai drošības sistēmā.

20. Rūpniecisko avāriju novēršanas programmā sniedz informāciju par drošības sistēmu uzņēmumā vai objektā, norādot:

20.1. organizatorisko struktūru, darbinieku pienākumus un atbildību, ja nepieciešams, paredzot apakšuzņēmēju vai citu uzņēmumu iesaistišanu un to darbinieku pienākumus un atbildību;

20.2. darbinieku teorētiskās un praktiskās apmācības programmas;

20.3. kārtību, kādā objektā sistemātiski nosaka rūpnieciskās avārijas riska faktorus un iespējamās nevēlamās notikumus, kas var rasties normālas ekspluatācijas, tehniskās apkopes, remonta vai rekonstrukcijas gaitā atkarībā no attiecīgo darbību specifikas vai apjoma, vai izmantojamo bīstamo vielu īpašībām, kā arī rūpnieciskās avārijas iespējamības un šādas avārijas seku apjoma un smaguma izvērtējumu;

20.4. rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumus objekta ekspluatācijas, tehniskās apkopes, remonta vai rekonstrukcijas laikā atbilstoši darbību specifikai un izmantojamo bīstamo vielu īpašībām un daudzumam;

20.5. prasības tehnoloģisko procesu drošībai, to skaitā instrukcijas par iekārtu un tehnoloģisko procesu ekspluatācijas drošību, iekārtu un tehnoloģisko procesu drošību tehniskās apkopes gaitā un darbības drošu pagaidu pārtraukšanu;

20.6. kārtību, kādā objektā plāno tehnoloģiskā procesa vai citas pārmaiņas, piemēram, noliktavu vai iekārtu projektēšanu;

20.7. objekta avārijgatavības un civilās aizsardzības pasākumu plānošanas kārtību, kādā objektā sagatavo, apstiprina, pārskata un pārbauda praksē (arī veicot apmācību) plānu par rīcību rūpniecisko avāriju gadījumos vai ārkārtējās situācijās;

20.8. kārtību, kādā sāk un īsteno civilās aizsardzības un citus operatīvos pasākumus nevēlamu notikumu vai rūpniecisko avāriju gadījumos, kā arī pasākumus šādu avāriju seku samazināšanai, ierobežošanai vai likvidēšanai;

20.9. pasākumus, ko rūpnieciskās avārijas gadījumā atbildīgā persona veic kopīgi ar glābšanas dienestu un citiem avārijas dienestiem;

20.10. pasākumus (saskaņā ar šo noteikumu VII nodaļu) domino efekta samazināšanai;

20.11. iekārtas, materiālās rezerves un citus resursus, kas nepieciešami rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumu izpildei;

20.12. paredzēto riska samazināšanas pasākumu un objekta drošības sistēmas atbilstības šiem noteikumiem un efektivitātes novērtējumu, kā arī kārtību, kādā šo atbilstību un efektivitāti sistemātiski izvērtē un veic nepieciešamos uzlabojumus;

20.13. kārtību, kādā dokumentē informāciju par kļūdām drošības sistēmā (to skaitā par drošības vai aizsardzības pasākumu neefektivitāti, nevēlamiem notikumiem vai rūpnieciskajām avārijām) un informē par tām valsts

institūcijas;

20.14. kārtību, kādā atbildīgā persona izmeklē un izvērtē nevēlamus notikumus, nelaimes gadījumus vai rūpnieciskās avārijas, nodrošina avārijas rezultātā piesārņotās vietas izpēti, sanāciju un vides atjaunošanu, kā arī veic uzlabojumus, lai novērstu rūpnieciskās avārijas atkātošanos;

20.15. kārtību, kādā veic rūpniecisko avāriju novēršanas programmas sistemātisku izvērtēšanu, precizēšanu un papildināšanu.

IV. Drošības pārskatā iekļaujamā informācija

21. Drošības pārskatā norāda informāciju, kuru atbilstoši šo noteikumu III nodaļai ietver rūpniecisko avāriju novēršanas programmā, šajā nodaļā minēto informāciju, kā arī papildinformāciju, ja atbildīgā persona to uzskata par nepieciešamu.

22. Lai novērstu informācijas dublēšanos, atbildīgā persona drošības pārskatā var iekļaut sadaļas no dokumentiem, kas izstrādāti atbilstoši citu normatīvo aktu prasībām (piemēram, ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu, teritorijas plānojuma vai būvprojekta daļas, ja ir ievērotas visas šīs nodaļas prasības), kā arī izmantot drošības pārskata sadaļas, lai sagatavotu pieteikumu atļaujai veikt piesārņojošu darbību.

23. Drošības pārskatā atbildīgā persona:

23.1. pamato uzņēmuma vai objekta drošības sistēmas atbilstību šo noteikumu prasībām;

23.2. norāda, ka nozīmīgākie riski ir identificēti un ir veikti nepieciešamie pasākumi, lai novērstu rūpnieciskās avārijas vai šādu avāriju gadījumā samazinātu to ietekmi uz cilvēkiem un vidi;

23.3. norāda, ka, projektējot, būvējot, ekspluatējot vai apkalpojot objektu vai ar tā darbību saistīto infrastruktūru, ir ievēroti nepieciešamie drošības pasākumi (to skaitā būvju, iekārtu vai infrastruktūras konstrukcijas un materiāli ir izvēlēti un izbūvēti, ņemot vērā slodzes normālas ekspluatācijas apstākļos un nevēlama notikuma vai rūpnieciskās avārijas gadījumā);

23.4. norāda informāciju par objekta avārijgatavības plānu, kas nodrošina nepieciešamo informāciju ārpusobjekta avārijgatavības un civilās aizsardzības pasākumu un glābšanas darbu plāna (turpmāk - ārpusobjekta avārijgatavības plāns) izstrādāšanai un dod iespēju veikt nepieciešamos pasākumus rūpniecisko avāriju laikā;

23.5. ņemot vērā identificētos rūpnieciskās avārijas riskus, norāda tādu informāciju par objekta iespējamo negatīvo ietekmi uz tā apkārtni, kura var ietekmēt lēmumu par jaunu ēku vai būvju celšanu vai citu darbību sākšanu uzņēmuma apkārtnē;

23.6. norāda drošības pārskata precizēšanas un papildināšanas kārtību.

24. Drošības pārskatā sniedz informāciju par objekta izvietojumu un vides un objekta apkārtnes raksturojumu, norādot:

24.1. objekta ģeogrāfisko izvietojumu;

24.2. meteoroloģiskos apstākļus objekta apkārtnē (to skaitā valdošo vēju virzienu un ātrumu, citus meteoroloģiskos apstākļus un iespējamās dabas katastrofas, ja tās var palielināt rūpnieciskās avārijas bīstamību vai padarīt smagākas tās sekas);

24.3. objekta apkārtnes ģeoloģiskā un hidroģeoloģiskā stāvokļa raksturojumu;

24.4. objekta apkārtnes hidroģeoloģiskos apstākļus (piemēram, maksimālo un minimālo ūdens līmeni ūdenstecē);